

บทที่ 3

การดำเนินงานของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

โรงสีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด สร้างเสร็จเมื่อประมาณต้นปี 2524 แต่มิได้ประกอบธุรกิจตามอุดมมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะชุมนุมสหกรณ์ฯ จำเป็นต้องเข้าร่วมดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดขึ้นในภายหลัง คือโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการตลาดข้าวของสหกรณ์ โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรที่เป็นชาวนาและเป็นสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรทั่วประเทศสามารถร่วมกันใช้สินเชื่อเพื่อการผลิต ร่วมกันซื้อและร่วมกันขายอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการคือสามารถจำหน่ายข้าวเปลือกได้ในราคาที่ยุติธรรม (ราคาที่ดีที่สุด) วิธีการดำเนินงานของโครงการดังกล่าวนี้จะต้องทำเป็นขบวนการโดยอาศัยความร่วมมือกันระหว่างสหกรณ์การเกษตรระดับต่าง ๆ อันได้แก่ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ (สภ.) ชุมชุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัด (ยสจ.) และชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย (ยสท.) ด้วยการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบให้สหกรณ์การเกษตรแต่ละระดับนำไปปฏิบัติ กล่าวคือกำหนดให้

1. สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ มีหน้าที่รวบรวมข้าวเปลือกจากชาวนาที่เป็นสมาชิกของตน แล้วส่งมอบข้าวเปลือกนั้นให้แก่โรงสีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดหรือโรงสีของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ วิธีการรวบรวมข้าวเปลือกของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอมี 3 วิธีคือ

1.1 รวบรวมโดยการจ่ายราคาข้าวเปลือกเป็นเงินสดทั้งหมด

1.2 รวบรวมโดยการหักชำระหนี้ หมายถึง ถ้าสมาชิกของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอรายใดมีหนี้สินอยู่กับสหกรณ์การเกษตรของตน ก็ให้สหกรณ์การเกษตรนั้นรับชำระหนี้เป็นข้าวเปลือก หากมูลค่าของข้าวเปลือกที่รับมอบมานั้นมีจำนวนเกินกว่าหนี้สินที่สมาชิกมีอยู่ ก็ให้สหกรณ์การเกษตรจ่ายชำระมูลค่าส่วนเกินนั้นเป็นเงินสด

1.3 รวบรวมโดยการกำหนดให้สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรฝากประจำ (ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป) ไว้กับสหกรณ์การเกษตรของตนหรือให้สมาชิกถือหุ้นของสหกรณ์การเกษตรของตน

เพิ่มขึ้น หมายถึง เมื่อสมาชิกส่งมอบข้าวเปลือกให้กับสหกรณ์การเกษตรของตนแล้ว สหกรณ์การเกษตรนั้นจะไม่จ่ายชำระค่าข้าวเปลือกให้ในทันที แต่จะให้สมาชิกนำค่าข้าวเปลือกทั้งหมดหรือบางส่วนมาฝากประจำหรือให้ซื้อหุ้นของสหกรณ์การเกษตรของตนแทน

2. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดและสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอที่มีโรงสีมีหน้าที่สีแปรสภาพข้าวเปลือกที่รับมอบมาจากสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอหรือเกษตรกรสมาชิก แล้วส่งมอบข้าวสารที่ได้รับจากการแปรสภาพนั้นให้แก่ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด (ชสท.)

3. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด มีหน้าที่จัดจำหน่ายข้าวสารที่ได้ตามข้อ 2.

* ขั้นตอนการดำเนินงานตามโครงการเชื่อมโยงสินค้าแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1. การวางแผนรวบรวมข้าว แต่ละสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอจะให้สมาชิกที่มีข้าวเปลือกเหลือขาย เสนอปริมาณและชนิดของข้าวเปลือกที่จะส่งมอบแล้ว เสนอมายังชสท. เพื่อจัดทำแผนรวบรวมข้าวเปลือกทั่วประเทศ

2. การรวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิก* สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอจะนำข้าวเปลือกมาส่งมอบที่ลานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอที่ตนเป็นสมาชิก โดยคณะกรรมการรับมอบข้าวเปลือกที่สหกรณ์การเกษตรนั้นแต่งตั้งจะเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพและชั่งน้ำหนัก แล้วออกหลักฐานการรับมอบข้าวให้ โดยแยกว่าเป็นส่วนชำระหนี้เท่าใดและขอรับเงินสดเท่าใด

*ในทางปฏิบัติ สมาชิกทุกคนหรือเกือบทั้งหมดที่ส่งมอบข้าวเปลือกให้กับสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอของตน มีความต้องการที่จะได้รับชำระค่าข้าวเปลือกเป็นเงินสดทั้งหมดในทันที แต่ขณะเดียวกันสมาชิกเหล่านี้มักมีหนี้สินอยู่กับสหกรณ์การเกษตรของตนด้วย ดังนั้นเพื่อต้องการให้สมาชิกมีหนี้สินลดลง จึงต้องกำหนดให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอรวบรวมข้าวเปลือกด้วยการจ่ายชำระเงินสดให้สมาชิกเพียงร้อยละ 60 ของมูลค่าข้าวเปลือกทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 40 จะใช้วิธีการหักชำระหนี้หรือให้ฝากประจำหรือให้ถือหุ้นเพิ่ม

3. การส่งมอบข้าวเปลือกให้โรงสีแปรสภาพ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัด และสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอที่มีโรงสีแต่ละแห่งจะเป็นผู้รับมอบข้าวเปลือกจากสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอต่าง ๆ และจากเกษตรกรสมาชิก ตามแผนการส่งมอบข้าวเปลือกที่ ชลท. กำหนดให้ โดยโรงสีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดและสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอจะออกหลักฐานการรับมอบข้าวเปลือกให้และแยกเก็บตามชนิดของข้าวเปลือกที่รับมอบเพื่อแปรสภาพ

4. การส่งมอบข้าวสาร โรงสีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดและสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอจะส่งมอบข้าวสารตามชนิดและคุณภาพที่ ชลท. กำหนดเพื่อส่งจำหน่ายต่อไป

การดำเนินงานตามโครงการเชื่อมโยงสินค้าเกษตรสู่ตลาด โดยยกเลิกวิธีการค้าระหว่างสหกรณ์การเกษตรทุกระดับ มาเป็นการดำเนินงานในรูปแบบการสหกรณ์โดยเริ่มตั้งแต่ เกษตรกรสมาชิก-สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ-ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัด จนถึงชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ดังนั้นในการดำเนินงานจึงต้องกำหนดรายได้ให้แก่สหกรณ์การเกษตรแต่ละระดับ ซึ่งเรียกว่าค่าใช้จ่ายในการตลาดโดยถือเป็นรายได้ที่แน่นอน กล่าวคือ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอจะมีรายได้เป็นค่าใช้จ่ายในการขนย้ายเปลือก ขึ้น-ลง ฉางและการตรวจรับเกี่ยวนละ 60 บาท สำหรับปีการผลิต 2523/2524 และ 2524/2525 สำหรับปีการผลิต 2525/2526 ได้เกี่ยวนละ 70 บาท นอกจากนี้จะได้รับชดเชยค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาข้าวเปลือกในอัตราร้อยละ 1.4 ของมูลค่าข้าวเปลือกที่รวบรวม ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดและสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอที่มีโรงสี จะมีรายได้จากผลิตผลพลอยได้จากการแปรสภาพข้าวเปลือก คือ ปลายข้าว ซีทรี รำข้าวขาว และรำข้าวกล้อง* สำหรับปีการผลิต 2523/2524 และ 2524/2525 ส่วนปีการผลิต 2525/2526 จะได้รับ ปลายข้าว ซีวัน ปลายข้าว ซีทรี รำข้าวขาว และรำข้าวกล้อง เพื่อนำไปส่งจำหน่ายเป็นรายได้ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด จะได้รับผลตอบแทนในรูปแบบของกำไรจากการจำหน่ายข้าวสารของขบวนการ

โดยวิธีการนี้จะทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวสารของขบวนการสหกรณ์ลดลง เพราะสามารถตัดทอนต้นทุนเกี่ยวกับดอกเบี้ยที่ไม่จำเป็นหรือซ้ำซ้อนลงได้ กล่าวคือ แต่เดิมสหกรณ์การเกษตรในระดับต่าง ๆ จะดำเนินงานเป็นอิสระต่อกัน จึงทำให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอและชุมนุมสห-

*ดูความหมายในภาคผนวกที่ 6 หน้า 186-187

กรรมการเกษตรจังหวัดที่มีโรงสี ต่างต้องกู้ยืมเงินมาลงทุนซื้อข้าวเปลือกเก็บไว้เพื่อเก็งกำไรหรือเก็บไว้เพื่อสีแปรสภาพเป็นข้าวสาร ซึ่งจะเห็นว่าสหกรณ์การเกษตรทั้ง 2 ระดับนี้ต้องจ่ายเงินเป็นค่าดอกเบี้ยสำหรับเงินทุนที่กู้ยืมมาเพื่อวัตถุประสงค์เดียวกัน คือเพื่อรวบรวมข้าวเปลือก แต่เมื่อสหกรณ์การเกษตรทั้ง 2 ระดับเข้าร่วมดำเนินงานตามโครงการเชื่อมโยงสินค้าแล้ว จะสามารถตัดต้นทุนค่าดอกเบี้ยที่เสียไปเพื่อการรวบรวมข้าวเปลือกของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดที่มีโรงสีลงได้ เพราะการดำเนินงานของโครงการเชื่อมโยงสินค้าได้กำหนดเงื่อนไขไว้อย่างชัดเจนว่าให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอเท่านั้นมีหน้าที่รวบรวมข้าวเปลือกชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดที่มีโรงสีมีหน้าที่สีแปรสภาพข้าวเพียงอย่างเดียว ดังนั้นจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องกู้ยืมเงินมาลงทุนซื้อข้าวเปลือกอีก ส่วนชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด จะมีหน้าที่รับมอบข้าวสารตามที่กำหนดไว้ในระเบียบข้อตกลงเพื่อจำหน่ายแก่ผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยไม่ต้องกู้ยืมเงินมาซื้อข้าวสารเช่นที่เคยทำมาแต่ก่อนเช่นกัน

โครงการเชื่อมโยงสินค้านี้ เพิ่งจะเริ่มดำเนินงานเมื่อปีการผลิต 2523/2524 และ 2524/2525 ซึ่งในปีการผลิตทั้ง 2 นี้ กำหนดให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอรับซื้อข้าวเปลือกจากสมาชิกตามราคาที่รัฐบาลกำหนด และยังเพิ่มราคาข้าวเปลือกให้อีกเดือนละ 60 บาทต่อเกวียนในเดือนถัดไป เพราะต้องการให้เกษตรกรชดเชยการขายข้าวเปลือกให้ได้ราคาที่ดีขึ้น ส่วนในปีการผลิต 2525/2526 ซึ่งเป็นปีปัจจุบันรัฐบาลได้เปลี่ยนวิธีการปฏิบัติในการรับซื้อข้าวเปลือกจากราคาที่กำหนดเป็นราคาพุงหรือที่เรียกว่าแทรกแข่งราคาตลาด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภาวะการผลิตและการค้าข้าวสารทั้งภายในและภายนอกประเทศ วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือเพื่อตั้งราคาข้าวเปลือกในท้องที่ให้สูงขึ้น

สำหรับความรับผิดชอบของสหกรณ์การเกษตรที่เข้าร่วมดำเนินงานกับโครงการเชื่อมโยงสินค้า มีดังนี้

1. สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ ต้องรับผิดชอบดังต่อไปนี้

1.1 จำนวนเงินกู้ที่สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอเบิกมาจ่ายเป็นค่าข้าวเปลือกจาก ธกส. และดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นร่วมกับ ธสท. และชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัด จนกว่า ธสท. จะได้รับค่าข้าวสารจากการจำหน่ายเรียบร้อยแล้ว

*ดูเรื่อง วิธีการรับซื้อข้าวเปลือก เพิ่มเติมในภาคผนวกที่ 2 หน้า 155

1.2 รับผิดชอบในการทำความสะอาด โดยการขจัดสิ่งเสียนอกจากข้าวเปลือกที่รับซื้อจากสมาชิกทั้งหมด หากปรากฏว่าโรงสีตรวจพบสิ่งเสียนเกินกว่าร้อยละ 0.25 ต่อตัน ก็ให้หักน้ำหนักออกตามความจริง โดยสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ นั้นต้องรับผิดชอบส่วนที่หักออกไปนั้นทั้งหมดและต้องยินยอมให้ ชลท.หักเป็นค่าปรับในอัตราตันละ 20 บาท ตามจำนวนที่ส่งมอบในคราวนั้นด้วย

1.3 รับผิดชอบข้าวเปลือกส่วนที่ยังไม่ได้ส่งมอบให้โรงสี และเมื่อข้าวเปลือกในความรับผิดชอบของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ นั้น เกิดวินาศภัย สหกรณ์การเกษตรต้องรับผิดชอบในค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทน และอื่น ๆ ซึ่งไม่สามารถเรียกชดเชยจากผู้รับประกันได้

2. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดและสหกรณ์การเกษตรที่มีโรงสี ต้องรับผิดชอบดังต่อไปนี้

2.1 รับผิดชอบในการตรวจสอบชนิด คุณภาพ ความชื้นและสิ่งเสียนแล้วหักตามความเป็นจริงทุกครั้งที่ได้รับข้าวเปลือกจากสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ โดยจัดแจ้งรายละเอียดในเอกสารทุกครั้ง

2.2 รับผิดชอบอัตราการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ให้ได้ไม่ต่ำกว่ามาตรฐานที่กระทรวงอุตสาหกรรมกำหนดไว้ และรายงานการแปรรูปตามที่ ชลท.กำหนดอย่างเคร่งครัด

2.3 รับผิดชอบในการเก็บรักษาข้าวเปลือกที่รับมาแปรรูป ข้าวสารและวัสดุพลอยได้จากการแปรรูปมิให้เกิดความเสียหายและเสื่อมคุณภาพ หากมีความเสียหายใด ๆ เกิดขึ้นโรงสีจะต้อง รับผิดชอบ และชดเชยค่าเสียหายทั้งหมดที่เกินจากเงินที่ ชลท. จะได้รับชดเชยจากบริษัทประกันภัย

3. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด ต้องรับผิดชอบดังนี้

3.1 เป็นผู้ชำระดอกเบี้ยเงินกู้(ร้อยละ 13 ต่อปี) ในส่วนที่สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอเบิกรับจาก รกส.ลำชาสงหวัด เพื่อนำมาจ่ายชำระค่าข้าวเปลือก

3.2 คิดดอกเบี้ยให้แก่สหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิกในอัตราร้อยละ 13 ต่อปี ในส่วนที่สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอหักชำระหนี้จากสมาชิกหรือให้สมาชิกถือหุ้นเต็มหรือให้ฝากประจำ 1 ปี ด้วยข้าวเปลือกที่สมาชิกส่งมอบในแต่ละคราว นับแต่

วันที่สหกรณ์การเกษตรนั้นรับมอบข้าวเปลือกจากสมาชิกจนถึงวันที่ขลบท. ส่งชำระหนี้ที่สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอเบิกจ่ายให้แก่ ธกส. เสร็จสิ้นแล้ว

3.3 ค่าใช้จ่ายเก็บรักษาข้าวเปลือกให้แก่สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอที่รวบรวมข้าวในอัตราร้อยละ 1.4 ต่อปีของมูลค่าข้าวเปลือกทั้งหมดที่รวบรวม นับแต่วันรับมอบจากสมาชิกจนถึงวันที่ ขลบท.ชำระหนี้เงินกู้ของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอนั้นแก่ ธกส. ครบถ้วนแล้ว

3.4 ค่าใช้จ่ายประกันภัยข้าวเปลือกและข้าวสาร ตามมูลค่าของข้าวเปลือกที่สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอต่าง ๆ รวบรวม ที่อยู่ในระหว่างเก็บรักษาที่ลานข้าวของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอนั้น และข้าวสารที่อยู่ที่โรงสีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดและสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ จนถึงวันส่งมอบข้าวสารให้ ขลบท. จำหน่ายหมดสิ้นแล้วของแต่ละรายการ

3.5 ค่าพิมพ์เอกสาร (แบบ กรข.) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรวบรวมและการแปรสภาพข้าวตามโครงการเชื่อมโยงสินค้า เพื่อแจกจ่ายแก่ สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ และชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัด

3.6 ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของพนักงาน ขลบท. ที่ออกไปติดตามตรวจสอบและรวบรวมผลการปฏิบัติงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ และชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัด

3.7 ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโครงการทั้งในสำนักงานและนอกสำนักงาน ที่จำเป็นต้องจ่ายเพื่อประโยชน์ของงาน อาทิเช่น ค่าโทรเลข ค่าโทรศัพท์ทั้งภายในและทางไกล เป็นต้น

ประโยชน์ของการดำเนินงานตามโครงการเชื่อมโยงสินค้า มีดังนี้

1. สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ สามารถขายข้าวเปลือกได้ในราคา ที่รัฐบาลกำหนดหรือราคาที่เป็นธรรม และสามารถชำระหนี้แก่สหกรณ์การเกษตรของตนในรูปของข้าวเปลือกได้ ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระต้นทุนเงินและดอกเบี้ยเงินกู้

2. สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ จะได้รับประโยชน์อื่นนอกจากการให้บริการสมาชิก คือจะได้รับเงินชดเชยค่าใช้จ่ายในการรับซื้อและเก็บรักษาข้าวเปลือก

3. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดและสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอเจ้าของโรงสี จะมีข้าวสาลีอย่างเต็มทีและสม่ำเสมอ ก็จะได้รับประโยชน์จากการขยายปลายข้าวและรำ

4. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด จะได้รับผลตอบแทนในรูปของกำไรจากการขายข้าวสาร

5. รกส.ได้รับประโยชน์จากดอกเบี้ยเงินกู้ในอัตราร้อยละ 13 ต่อปี

6. ประเทศชาติจะได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ 2 ประการคือ

6.1 การรับซื้อหรือรวบรวมข้าวเปลือกในราคาที่กำหนดแน่นอน เป็นการตรึงราคาผลผลิตของเกษตรกรไว้ โดยที่ขบวนการสหกรณ์รวบรวมข้าวเปลือกตามราคาที่รัฐบาลกำหนด หรือตามที่ขบวนการสหกรณ์จะพิจารณา กำหนด ดังนั้นไม่แต่สหกรณ์จะทำการตรึงราคาข้าวเปลือกเพียงอย่างเดียว แต่ยังคงตรึงราคาข้าวสารอีกด้วย ซึ่งเป็นการตรึงราคาทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

6.2 ในอนาคตถ้าสหกรณ์จะสามารถเชื่อมโยงการผลิตกับการตลาดได้อย่างแน่นอน สหกรณ์จะสามารถกำหนดพื้นที่หรือปริมาณข้าวเปลือกที่ต้องการได้ โดยการให้สินเชื่อแก่ผู้ผลิตในจำนวนที่เพียงพอต่อการผลิต

อุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการ เชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการ ตลาดข้าวของสหกรณ์ ในปีการผลิต 2523/2524 และ 2524/2525 ปรากฏตามตารางที่ 3.1 หน้า 39

ผลการดำเนินงานทางการตลาดของโครงการ เชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการ ตลาดข้าวของสหกรณ์ ในปีการผลิต 2523/2524 และ 2524/2525 ปรากฏตามตารางที่ 3.2 หน้า 40

แผนการปฏิบัติงานตามโครงการ เชื่อมโยงสินเชื่อเพื่อการผลิตและบริการตลาดข้าวของสหกรณ์ ปรากฏตามรูปที่ 3 หน้า 41

ตารางที่ 3.1

ตารางแสดงอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินงานตามโครงการเชื่อมโยงสินค้าเพื่อการผลิตและบริการตลาดข้าวของสหกรณ์

	จำนวน		ความจุจำกั/ตัน		ความจุโรงคูลม/ตัน		กำลังการผลิต/ตัน/วัน	
	2523/2524	2524/2525	2523/2524	2524/2525	2523/2524	2524/2525	2523/2524	2524/2525
1. ฉางและโรงคูลม								
ชุมนุมสหกรณ์จังหวัด	23	34	-	20,400	13,300			
สหกรณ์การเกษตรที่มีโรงสี	27	24	-	13,300	17,000			
สหกรณ์การเกษตรที่มีฉาง	460	584	221,350	267,575	-			
รวม	510	642	221,350	301,275	30,300			
2. โรงสี								
โรงสีของชุมนุมสหกรณ์จังหวัด	19	28	-	-			1,100	1,670
โรงสีของสหกรณ์การเกษตร	18	17	-	-			428	404
รวม	37	45	-	-			1,528	2,074
3. คลังสินค้า								
ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง	3	3	350,000	350,000				
ประเทศไทย จำกัด			(กระสอบ)	(กระสอบ)				

ที่มา: กองอำนวยการศูนย์ส่งเสริมตลาดข้าว

ตารางที่ 3.2

ตารางแสดงผลการดำเนินงานทางการตลาดของโครงการเชื่อมโยงโรงแปรรูปเพื่อการผลิตและบริการตลาดข้าวของสหกรณ์

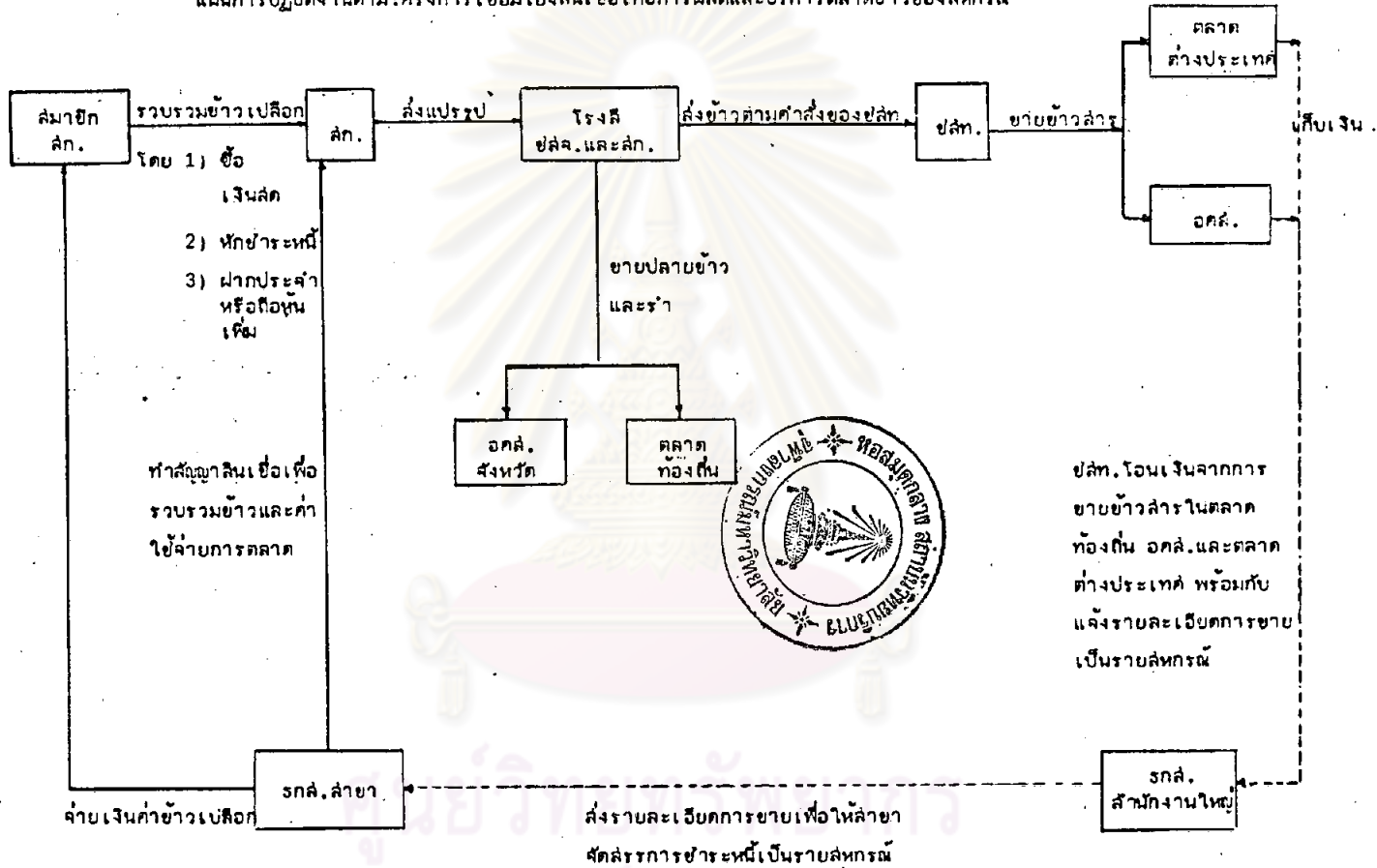
	ปริมาณ (ตัน)		มูลค่า (บาท)		ราคาเฉลี่ย บาท/ตัน		ราคาที่รัฐบาลกำหนดบาท/ตัน	
	2523/2524	2524/2525	2523/2524	2524/2525	2523/2524	2524/2525	2523/2524	2524/2525
ข้าวเปลือกเจ้า ผลิต								
100% ชั้น 2		784.021		3,320,364		4,235		3,950
100% ชั้น 3	35.428	918.299	132,149	3,733,292	3,730	4,065	3,600	3,850
5%	7,108.408	27,964.021	25,834,805	107,077,295	3,634	3,829	3,500	3,750
10%	17,791.712	35,942.416	61,200,157	132,924,056	3,440	3,698	3,400	3,650
15%	23,830.433	58,008.002	79,747,411	208,853,734	3,346	3,600	3,300	3,550
25%	32,623.792	84,004.837	106,299,735	295,980,077	3,258	3,523	3,200	3,450
ข้าวเปลือกเหนียว ผลิต								
เมล็ดขาว	8,480.483	7,689.203	27,292,093	25,615,182	3,218	3,331	3,200	3,300
เมล็ดสั้น	40,037.221	18,107.877	124,972,767	57,543,746	3,121	3,178	3,100	3,100
รวม	129,907.477	233,418.676	425,479,117	835,047,746				

ที่มา: กองอำนวยการศูนย์ส่งเสริมตลาดข้าว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 3

แผนการปฏิบัติงานตามโครงการเชื่อมโยงสินค้าเพื่อการผลิตและบริการตลาดข้าวของสหกรณ์

อกล.: องค์การคลังสินค้า

การดำเนินงานของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

ชุมนุมสหกรณ์ฯ ตกลง เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้า โดยมีเหตุผล 3 ประการคือ ประการแรก เนื่องจากชุมนุมสหกรณ์ฯ ใช้เงินทุนทั้งจากกรมส่งเสริมสหกรณ์และ ธกส. รวมทั้งของตนเองจำนวนประมาณ 4,609,000 บาท ในการก่อสร้างโรงคลุมและซื้ออุปกรณ์สัตว์ทั้งหมด และยังไม่สามารถระดมทุนจากผู้ถือหุ้นเพิ่มขึ้นได้ จึงทำให้ไม่มีเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการรวบรวมข้าวเปลือกเพื่อแปรสภาพตามวัตถุประสงค์ได้ ประการที่สอง เนื่องจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ไม่อนุมัติเงินจำนวน 4,000,000 บาท ให้แก่ชุมนุมสหกรณ์ฯ เพื่อเป็นทุนในการรวบรวมข้าวเปลือกตามที่ได้ตกลงกันไว้ และประการสุดท้าย ชุมชนสหกรณ์ฯ มีความจำเป็นต้องเข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้าเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในขณะนั้น

ชุมนุมสหกรณ์ฯ ได้เข้าร่วมโครงการเชื่อมโยงสินค้านี้เมื่อโรงสีสร้างเสร็จเรียบร้อย และพร้อมที่จะดำเนินงานได้ ซึ่งเป็นปีแรกของการดำเนินงานตามโครงการด้วยเช่นกัน ในปีการผลิต 2525/2526 ซึ่งเป็นปีปัจจุบันและเป็นปีที่ 3 ของการดำเนินงาน ชุมชนสหกรณ์ฯ มีโครงการที่จะสีแปรสภาพข้าวตามคำสั่งของ ชสท. จำนวน 7,560.90 ตัน ในจำนวนนี้ประกอบด้วข้าวเปลือกชนิด 5% 10% 15% และ 25% จำนวน 2,315 3,416.28 972.62 และ 857 ตัน ตามลำดับ ข้าวเปลือกจำนวนนี้ชุมนุมสหกรณ์ฯ จะรับมอบจากสหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ ในเขตท้องที่จังหวัดราชบุรีรวม 8 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองราชบุรี สหกรณ์การเกษตรวัดเพลง สหกรณ์การเกษตรโพธาราม สหกรณ์การเกษตรบางแพ สหกรณ์การเกษตรบ้านโป่ง สหกรณ์การเกษตรปากท่อ สหกรณ์การเกษตร ทร.ป.กลาง นพค.ราชบุรี และสหกรณ์การเกษตรดำเนินสะดวก ในเขตท้องที่จังหวัดนครปฐม 1 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองนครปฐม ในเขตท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี 2 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรท่ามะกา และสหกรณ์การเกษตรพนมทวน และในเขตท้องที่จังหวัดเพชรบุรี 1 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรเขาอ้อย รวมเป็นสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด 12 สหกรณ์

รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3.3 หน้า 44

ส่วนในปีการผลิต 2523/2524 ซึ่งเป็นปีแรกของโครงการ ชุมนุมสหกรณ์ฯ สืประสิทธิภาพ ข้าวเพียง 932.64 ตัน ในจำนวนนี้เป็นข้าวเปลือกชนิด 5% 10% 15% และ 25% จำนวน 200.22 201.65 353.69 และ 177.08 ตันตามลำดับ ข้าวเปลือกดังกล่าวรวบรวมได้จาก สหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดราชบุรีรวม 6 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองราชบุรี สหกรณ์การเกษตรวัดเพลง สหกรณ์การเกษตรโพธาราม สหกรณ์การเกษตรบางแพ สหกรณ์การเกษตรปากท่อ และสหกรณ์การเกษตรกรป.กลาง นพค.ราชบุรี และสหกรณ์ในเขตจังหวัดกาญจนบุรี 1 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรพนมทวน รวมเป็นสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด 7 สหกรณ์ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3.4 หน้า 45 สาเหตุที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ มีข้าวเข้าสืประสิทธิภาพน้อยเพราะ ประการแรก ชุมนุมสหกรณ์ฯ เข้าร่วมโครงการเมื่อจะหมดฤดูกาลเก็บเกี่ยวซึ่งมักจะอยู่ในระหว่างเดือน มกราคม-มิถุนายน ประการที่สอง ราคาข้าวเปลือกตามที่รัฐบาลกำหนดต่ำกว่าราคาตลาดในท้องถิ่น ขณะนั้น เกษตรกรสมาชิกจึงเลือกขายข้าวให้กับพ่อค้าและโรงสีเอกชน และประการสุดท้าย สหกรณ์การเกษตรที่รวบรวมข้าวป้อนโรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯ และชุมนุมสหกรณ์ฯ เองมีเวลาเตรียมตัวเพื่อเข้าร่วมโครงการในปีการผลิตนี้น้อยเกินไป อย่างไรก็ตามในปีการผลิตนี้ ชุมนุมสหกรณ์ฯ สามารถสืประสิทธิภาพข้าวเปลือกจำนวนดังกล่าวได้ ต้นข้าว ข้าวหัก เอว่น และปลายข้าว ชีวัน ซึ่งเป็นส่วนที่ต้องจัดส่งไปให้ ชสท. จำนวน 376.40 174.50 และ 28.60 ตันตามลำดับ ส่วนปลายข้าว ชีทรี ไร่ข้าวขาวและไร่ข้าวกล้อง จำนวน 10.10 65.19 และ 38.08 ตันตามลำดับนั้น เป็นส่วนที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ ได้รับตามข้อตกลง แต่รายได้จากการขายปลายข้าว ชีทรี และไร่ทั้ง 2 ชนิดดังกล่าวมีจำนวนน้อยจึงไม่เพียงพอที่จะชดเชยกับค่าใช้จ่ายในการสืประสิทธิภาพและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของชุมนุมสหกรณ์ฯ ดังนั้นในปีนี้ชุมนุมสหกรณ์ฯ จึงประสบกับผลขาดทุนจากการดำเนินงานตามโครงการ (ดูรายละเอียดจำนวน ต้นข้าว ปลายข้าว และไร่ที่ชุมนุมสหกรณ์ฯ สืประสิทธิภาพได้ตามตารางที่ 3.5 หน้า 45)

ตารางที่ 3.3

ตารางแสดง จำนวนข้าวเปลือกที่สหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ รวบรวม
และสิ่งมอบต่อชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด ตาม
โครงการเชื่อมโยงสินค้า ในปีการผลิต 2525/2526 (ตัน)

ชื่อสหกรณ์การเกษตร	ข้าว 5%	ข้าว 10%	ข้าว 15%	ข้าว 25%	รวม
เมืองราชบุรี	300	200	150	100	750
วัดเพลง	450	-	-	-	450
โพธาราม	250	450	150	150	1,000
บางแพ	45	907	171	7	1,130
บ้านโป่ง	350	200	-	50	600
ปากท่อ	100	400	-	-	500
กรป.กลาง นพค.ราชบุรี	50	150	-	-	200
ดำเนินสะดวก	270	80	-	-	350
เมืองนครปฐม	-	29.28	1.62	-	30.90
ท่ามะกา	500	500	-	-	1,000
พนมทวน	-	-	-	550	550
เขาย้อย	-	500	500	-	1,000
รวม	2,315	3,416.28	972.62	857	7,560.90

ที่มา: แผนกบัญชี ชุมชนสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

ตารางที่ 3.4

ตารางแสดง จำนวนข้าวเปลือกที่สหกรณ์การเกษตรรวบรวม
และสิ่งมอบต่อผู้ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด
ตามโครงการเชื่อมโยงสินค้าในปีการผลิต 2523/2524 (ตัน)

ชื่อสหกรณ์การเกษตร	ข้าว 5%	ข้าว 10%	ข้าว 15%	ข้าว 25%	รวม
เมืองราชบุรี	22.66	2.74	-	-	25.40
วัดเพลง	36.68	63.56	40.88	93.45	234.57
โพธาราม	60.55	-	-	-	60.55
บางแพ	80.33	88.25	148.54	-	317.12
ปากท่อ	-	-	164.27	-	164.27
กรป.กลาง นพค.ราชบุรี	-	47.10	-	-	47.10
พนมทวน	-	-	-	83.63	83.63
รวม	200.22	201.65	353.69	177.08	932.64

ที่มา: แผนกบัญชี ผู้ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

ตารางที่ 3.5

ตารางแสดง จำนวนต้นข้าว ปลายข้าวและรำ ที่ได้จากการ
แปรสภาพข้าวเปลือกให้โครงการเชื่อมโยงสินค้าของชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด ในปีการผลิต 2523/2524 (ตัน)

ชนิดข้าว	ต้นข้าว	ข้าวหัก เอวัน	ปลายข้าว สีเงิน	ปลายข้าว สีหิรัญ	รำข้าวขาว	รำข้าวกล้อง
ข้าว 5%	78.80					
ข้าว 10%	92.40					
ข้าว 15%	166.50	174.50	28.60	10.10	65.19	38.08
ข้าว 25%	40.70					
รวม	376.40	174.50	28.60	10.10	65.19	38.08

ที่มา: แผนกบัญชี ผู้ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

ในปีการผลิต 2524/2525 ซึ่งเป็นปีที่ 2 ของโครงการ ชุมนุมสหกรณ์ฯได้รับข้าว-เปลือกมาสีแปรสภาพเพิ่มขึ้นเป็น 3,697.34 ตัน ในจำนวนนี้เป็นข้าวเปลือกชนิด 5% 10% 15% และ 25% จำนวน 1,380.73 1,228.76 502.08 และ 585.77 ตันตามลำดับ ข้าว-เปลือกดังกล่าวรวบรวมได้จากสหกรณ์การเกษตรในเขตจังหวัดราชบุรีรวม 8 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรเมืองราชบุรี สหกรณ์การเกษตรวัดเพลง สหกรณ์การเกษตรโพธาราม สหกรณ์การเกษตรบางแพ สหกรณ์การเกษตรบ้านโป่ง สหกรณ์การเกษตรปากท่อ สหกรณ์การเกษตร กรป. กลาง นพค.ราชบุรี และสหกรณ์การเกษตรดำเนินสะดวก ในเขตท้องที่จังหวัดกาญจนบุรี 2 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรท่ามะกา และสหกรณ์การเกษตรพนมทวน และในเขตท้องที่จังหวัดเพชรบุรี 1 สหกรณ์คือ สหกรณ์การเกษตรเขาย้อย รวมเป็นสหกรณ์การเกษตรทั้งหมด 11 สหกรณ์ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3.6 หน้า 47 ข้าวเปลือกจำนวนดังกล่าวเมื่อสีแปรสภาพแล้ว ได้ ต้นข้าว ข้าวหัก เอววัน และปลายข้าว ชีวัน ซึ่งเป็นส่วนที่ต้องส่งมอบ ชลท.จำนวน 1,709.40 569.20 และ 90.50 ตันตามลำดับ คงเหลือปลายข้าว ชีหรี ราช้าวขาว และราช้าวกลอง ที่เป็นของชุมนุมสหกรณ์ฯจำนวน 41.20 267.96 และ 110.64 ตันตามลำดับ รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 3.7 หน้า 47 แม้ว่าในปีการผลิตนี้ชุมนุมสหกรณ์ฯมีข้าวเข้าสีแปรสภาพเพิ่มขึ้น แต่ยังคงอยู่ในปริมาณต่ำจึงทำให้ต้องประสบกับผลขาดทุนจากการดำเนินงานตามโครงการ เช่นเดียวกับปีการผลิตที่แล้ว อย่างไรก็ตามคาดว่าชุมนุมสหกรณ์ฯคงจะมีผลกำไรในปีการผลิตต่อไป และเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ หากมีข้าวเปลือกเข้าสีแปรสภาพเพิ่มขึ้นทุกปี

ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน

จากการดำเนินงานของชุมนุมสหกรณ์ฯตามโครงการ เชื่อมโยงสินค้าเข้าในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคบางประการที่เกิดขึ้น ดังนี้¹

1. ปริมาณข้าวเปลือกที่นำเข้าสู่แปรสภาพ

เนื่องจากการดำเนินงานภายใต้โครงการ เชื่อมโยงสินค้าเข้ากำหนดให้สหกรณ์-

¹ สัมภาษณ์ พร้อม ศรุทธทรัพย์, กรรมการชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี สังกัด,
10 มีนาคม 2526.

ตารางที่ 3.6

ตารางแสดง จำนวนข้าวเปลือกที่สหกรณ์การเกษตรต่าง ๆ รวบรวมและสิ่งมอบต่อชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด ตามโครงการเชื่อมโยงสินค้า ในปีการผลิต
2524/2525 (ตัน)

ชื่อสหกรณ์การเกษตร	ข้าว 5%	ข้าว 10%	ข้าว 15%	ข้าว 25%	รวม
เมืองราชบุรี	113.17	128.62	43.17	49.17	334.13
วัดเพลง	175.20	-	-	1.72	176.92
โพธาราม	269.97	168.53	87.65	79.78	605.97
บางแพ	13.13	277.59	272.40	142.65	705.77
บ้านโป่ง	150.52	69.26	-	-	219.78
ปากท่อ	15.57	245.86	-	-	261.43
กรป.กลาง นพค.ราชบุรี	37.97	12.64	-	-	50.61
ดำเนินสะดวก	69.26	5.22	3.18	-	77.66
ท่ามะกา	94.82	104.26	43.38	95.76	338.22
ห้วยทวน	-	-	-	216.69	216.69
เขาย้อย	441.12	216.78	52.26	-	710.16
รวม	1,380.73	1,228.76	502.08	585.77	3,697.34

ที่มา: แผนกบัญชี ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

ตารางที่ 3.7

ตารางแสดง จำนวนตันข้าว ปลายข้าวและรำ ที่ได้จากการแปรสภาพข้าวเปลือกให้โครงการ
การเชื่อมโยงสินค้าของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด ในปีการผลิต
2524/2525 (ตัน)

ชนิดข้าว	ตันข้าว	ข้าวหัก เอิร์น	ปลายข้าว อีร์น	ปลายข้าว อีทรี	รำข้าวขาว	รำข้าวกล้อง
ข้าว 5%	671.70					
ข้าว 10%	572.40					
ข้าว 15%	229.10	569.20	90.50	41.20	267.96	110.64
ข้าว 25%	236.20					
รวม	1,709.40	569.20	90.50	41.20	267.96	110.64

ที่มา: แผนกบัญชี ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

การเกษตรระดับอำเภอเท่านั้น เป็นผู้รวบรวมข้าวเปลือกจากสมาชิกมาป้อนโรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯ ดังนั้นการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอจึงมีผลต่อการดำเนินงานธุรกิจโรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯเป็นอย่างมาก เนื่องจากรายได้ของโรงสีขึ้นอยู่กับปริมาณข้าวเปลือกที่สหกรณ์การเกษตรที่เป็นสมาชิกรวบรวมและนำเข้าสู่แปรรูปสภาพ หากนำเข้าสู่ในปริมาณมากจะทำให้โรงสีหรือชุมนุมสหกรณ์ฯมีรายได้สูงตามไปด้วย แต่ในทางปฏิบัติปรากฏว่าสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอที่รวบรวมข้าวเปลือกส่งมอบให้โรงสี มักจะรวบรวมข้าวเปลือกได้ในปริมาณน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณข้าวเปลือกทั้งหมดที่สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอลำบากผลิตได้ ทั้งนี้เนื่องจากประการแรกตามข้อตกลงของโครงการเชื่อมโยงสินเชื่อฯ กำหนดให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอรวบรวมข้าวเปลือกด้วยการชำระเงินสดให้แก่สมาชิกที่สมัครใจขายข้าวให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอของตนเพียงร้อยละ 40 ของมูลค่าข้าวเปลือกทั้งหมด ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 60 จะบังคับให้สมาชิกหักชำระเป็นค่านีลนที่มีต่อสหกรณ์ หรือให้ถือหุ้นเพิ่มหรือให้ฝากประจำไว้กับสหกรณ์ ทั้งนี้เพื่อต้องการให้สมาชิกมีหนี้สินลดลงและเพื่อเป็นการเพิ่มทุนการดำเนินงานให้แก่สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ นั้น ๆ ด้วย มีสมาชิกเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เข้าใจหลักการนี้และตกลงขายข้าวเปลือกให้สหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอของตนด้วยความเต็มใจ แต่มีสมาชิกอีกเป็นจำนวนมากถูกสหกรณ์การเกษตรของตนบังคับให้ขายข้าวให้ และอีกส่วนหนึ่งไม่ตกลงเข้าร่วมโครงการเพื่อหลีกเลี่ยงการชำระหนี้สินต่อสหกรณ์การเกษตรของตน ดังนั้นเมื่อสมาชิกไม่ยินยอมขายข้าวให้สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การเกษตรเหล่านี้จึงรวบรวมข้าวได้น้อย ประการที่สอง สมาชิกมีความเบื่อบ่าที่จะมาติดต่อขายข้าวเปลือกให้แก่สหกรณ์การเกษตรของตนเพราะมีวิธีการและขั้นตอนมากมาย เช่น มีระเบียบและเอกสารที่ต้องจัดทำมาก และที่สำคัญคือได้รับเงินค่าข้าวเปลือกต่ำกว่ากำหนด ประการสุดท้าย สมาชิกของสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอบางรายมีหนี้สินอยู่กับพ่อค้าหรือโรงสีเอกชนหรือบุคคลอื่นด้วย ดังนั้นเมื่อเก็บเกี่ยวข้าวได้แล้ว ผู้เป็นเจ้าของก็จะมาตีราคาและรับเอาข้าวเปลือกไปเพื่อหักชำระหนี้ การเป็นหนี้พ่อค้าไม่เหมือนกับการเป็นหนี้สหกรณ์ เพราะไม่สามารถผิดผ่อนหนี้ได้ พ่อค้าจะใช้วิธีบังคับให้ชำระหนี้เป็นข้าวเปลือกแทนเงินสด ดังนั้นสมาชิกจึงไม่มีข้าวเปลือกเหลือพอที่จะขายให้แก่สหกรณ์การเกษตรของตน เมื่อสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอรวบรวมและส่งมอบข้าวเปลือกให้โรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯได้ในปริมาณน้อย โรงสีก็จะแปรสภาพได้ ปลายข้าว ฮีทรี ราช้าวขาว และราช้าวกลอง ซึ่งเป็นส่วนที่โรงสีจะได้รับตามข้อตกลงน้อยลงด้วย และจะส่งผลต่อรายได้ของชุมนุมสหกรณ์ฯ

2. ปัจจัยในการแปรสภาพ

ชุมชนสหกรณ์ฯไม่มีแหล่งน้ำอย่างถาวรที่จะนำมาใช้กับเครื่องจักรไอน้ำของโรงสี แหล่งน้ำจากคลองชลประทานที่ใช้อยู่ก็ต้องอาศัยน้ำจากเขื่อนวชิราลงกรณ์และธรรมชาติ ซึ่งมักจะแห้งในหน้าแล้งจึงทำให้มีน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการของโรงสี ชุมชนสหกรณ์ฯเคยคิดที่จะขุดบ่อบาดาลเพื่อนำน้ำขึ้นมาใช้ แต่เมื่อลองขุดเจาะและทดสอบน้ำในบริเวณรอบ ๆ โรงสีดูแล้วปรากฏว่าเป็นน้ำกร่อยซึ่งไม่เหมาะกับหม้อน้ำของเครื่องจักรไอน้ำของโรงสี เพราะจะทำให้หม้อน้ำเสื่อมคุณภาพเร็วขึ้นและเป็นอันตรายได้ ดังนั้นถ้าโรงสีขาดแคลนน้ำจริง ๆ ชุมชนสหกรณ์ฯจะต้องไปซื้อน้ำจากเทศบาลเมืองราชบุรีมาใช้ ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองและเพิ่มต้นทุนการแปรสภาพให้สูงขึ้นด้วย

3. บุคลากร

ชุมชนสหกรณ์ฯยังไม่สามารถหาบุคคลที่มีความสามารถในการดูข้าวและควบคุมการสีแปรสภาพข้าวที่เรียกว่า "หลงฐี" มาทำงานให้กับโรงสีของชุมชนสหกรณ์ฯ แทนหลงฐีคนเดิมที่เสียชีวิตไปเมื่อประมาณเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2525 หลงฐีเป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากที่สุดคนหนึ่งของการดำเนินธุรกิจประเภทโรงสีรองจากผู้จัดการ โดยมีหน้าที่และรับผิดชอบงานทุกด้านในโรงสี เริ่มจากการตรวจสอบคุณภาพและกำหนดชนิดของข้าวเปลือกที่รับมอบ ควบคุมการสีแปรสภาพให้เป็นไปตามมาตรฐาน ตลอดจนการควบคุมดูแลการทำงานของเครื่องจักรและผู้ปฏิบัติงานภายในโรงสี เมื่อยังหาหลงฐีไม่ได้ชุมชนสหกรณ์ฯได้มอบหมายให้ผู้ปฏิบัติงานภายในโรงสีที่มีความสามารถในการดูข้าวบ้างพอสมควรทำหน้าที่บดข้าว ตรวจสอบคุณภาพพร้อมกับกำหนดชนิดของข้าวเปลือกที่รับมอบจากสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอรวมทั้งควบคุมโรงสีด้วย โดยมีเจ้าหน้าที่ของกรมส่งเสริมสหกรณ์คอยช่วยเหลือและให้คำแนะนำ จึงทำให้การปฏิบัติงานภายในโรงสีไม่ต่อเยราปรี่นและเกิดข้อผิดพลาดได้ง่ายสำหรับปีการผลิต 2524/2525

4. การเก็บรักษาข้าวเปลือกและข้าวสาร

ชุมชนสหกรณ์ฯจะใช้เนื้อที่ส่วนหนึ่งภายในโรงสีเก็บรักษาข้าวเปลือกที่รับมอบมาจากสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอและข้าวสารที่แปรสภาพได้ เนื่องจากกล่าวนี้มีจำนวนจำกัด ; ดังนั้นชุมชนสหกรณ์ฯจึงต้องพยายามทำให้ข้าวเปลือกและข้าวสารมีการหมุนเวียน เข้า-ออก จากโรงสีในอัตราที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการขาดแคลนเนื้อที่ในการเก็บรักษา กล่าวคือ เมื่อ-

สีแปรสภาพข้าวเปลือกเป็นข้าวสารแล้ว ก็ต้องรับนำข้าวสารทยอยส่ง ชลท. เพื่อให้มีเนื้อที่ว่างและพร้อมจะเก็บรักษาข้าวสารชุดใหม่ต่อไป แต่ในทางปฏิบัติชุมนุมสหกรณ์ฯต้องรอรับคำสั่งจาก ชลท.ว่าจะให้ขนย้ายข้าวสารออกไปที่ไหนและในเวลาใด ขณะเดียวกันก็ต้องคอยรับข้าวเปลือกจากสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอตามปริมาณและในเวลา ที่ ชลท.กำหนดด้วยเช่นกัน ดังนั้นหากชลท. ไม่มีคำสั่งให้เคลื่อนย้ายข้าวสารออกไปจากโรงสี ชุมชุมสหกรณ์ฯก็ต้องเก็บรักษาข้าวสารจำนวนนี้รอไว้ก่อน จึงทำให้เนื้อที่ที่ใช้เก็บข้าวสารไม่เพียงพอต่อความต้องการเพราะต้องสีแปรสภาพข้าวทุกวัน ทั้งชุมนุมสหกรณ์ฯยังต้องรับผิดชอบต่อข้าวเปลือกและข้าวสารทั้งหมดที่อยู่ในโรงสีอีกด้วย ฉะนั้นหากมีข้าวเปลือกและข้าวสารอยู่เป็นจำนวนมากก็จะก่อให้เกิดปัญหาในการดูแลรักษา เช่น ข้าวสารที่บรรจุอยู่ในกระสอบเมื่อนำมาวางซ้อนกันไว้นาน ๆ ก็อาจเสื่อมคุณภาพลงได้ เพราะความชื้นและเชื้อรา ข้าวเปลือกที่วางกองไว้กับพื้นซีเมนต์นาน ๆ ก็อาจเสื่อมคุณภาพลงได้เช่นกัน เพราะถูกความชื้น เป็นเชื้อราหรือถูกนก หนู และแมลงมาฉีกกิน จนทำให้ได้รับความเสียหาย

ส่วนในด้านความสามารถของการสีแปรสภาพนั้น ชุมชุมสหกรณ์ฯยังไม่เคยประสบกับปัญหาการสีแปรสภาพข้าวไม่ได้ตามมาตรฐานที่ ชนท.กำหนด (ดูรายละเอียดโดยการเปรียบเทียบตารางที่ 3.8 หน้า 51 กับตารางที่ 3.9 หน้า 52) ทั้งนี้เพราะโรงสีของชุมนุมสหกรณ์ฯยังอยู่ในสภาพใหม่และมีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ประกอบกับข้าวเปลือกในเขตจังหวัดราชบุรี และเขตอำเภอเขาชัยวัน จังหวัดเพชรบุรีเป็นข้าวที่มีคุณภาพดี มีความแข็งแกร่งของเมล็ดข้าวสูง เมื่อสีแปรสภาพจึงได้อัตราส่วนของต้นข้าวสูง ซึ่งเฉลี่ยแล้วสูงกว่ามาตรฐานที่ ชลท.กำหนด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3.8

อัตรามาตรฐานการแปรรูปข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร ที่ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด กำหนดให้ โรงสีของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัด และสหกรณ์การเกษตรระดับอำเภอ ต้องสีแปรสภาพ

ชนิดข้าวที่สีได้	ข้าวเปลือก 5%(กก.)	ข้าวเปลือก 10%(กก.)	ข้าวเปลือก 15%(กก.)	ข้าวเปลือก 25%(กก.)
ตันข้าว	460	450	450	460
ข้าวหัก เอวันเลิศ	145	-	-	-
ข้าวหัก เอวันพิเศษ	-	150	147	-
ข้าวหัก เอวันธรรมดา	-	-	-	132
ปลายข้าว ชิววันเลิศ	40	-	-	-
ปลายข้าว ชิววันพิเศษ	-	-	-	-
ปลายข้าว ชิววันธรรมดา	-	45	45	50
ปลายข้าว ชิทธิ	15	15	18	18
รวมเนื้อข้าว	660	660	660	660
รำข้าวขาว	75	72	70	65
รำข้าวกล้อง	30	30	30	30
รวมทั้งหมด	765	762	760	755

ที่มา: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

หมายเหตุ อัตราการแปรสภาพข้างต้น เป็นอัตราของการแปรสภาพข้าวเปลือก 1 ตัน

ตารางที่ 3.9

อัตราการผลิตข้าวเปลือกเป็นข้าวสารของชุมนุมสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

ชนิดข้าวที่สีได้	ข้าวเปลือก 5%(กก.)	ข้าวเปลือก 10%(กก.)	ข้าวเปลือก 15%(กก.)	ข้าวเปลือก 25%(กก.)
ต้นข้าว	465	465.43	463	442.48
ข้าวหัก เอวันเลิศ	168.34	-	-	-
ข้าวหัก เอวันพิเศษ	-	170.71	151.13	-
ข้าวหัก เอวันธรรมดา	-	-	-	170.55
ปลายข้าว ฮวันเลิศ	21.45	-	-	-
ปลายข้าว ฮวันพิเศษ	-	-	-	-
ปลายข้าว ฮวันธรรมดา	-	23.45	29.00	29.96
ปลายข้าว ฮิทธิ	17.72	17.71	17.36	17.24
รวมเนื้อข้าว	672.51	677.30	660.49	660.23
รำข้าวขาว	82.70	78	70	65
รำข้าวกล้อง	32.14	35.27	30	30
รวมทั้งหมด	787.35	791.57	760.49	755.23

ที่มา: แผนกบัญชี ชุมชนสหกรณ์การเกษตรจังหวัดราชบุรี จำกัด

หมายเหตุ อัตราการผลิตข้างต้น เป็นอัตราของการผลิตข้าวเปลือก 1 ตัน